ૐ હરી !!

શ્રી નીતિ દર્શક નાટક સમાજ.

મહાભારત.

નાટકનાં ગાયનો.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

ચીમનલાલ દામોદરદાસ ઠક્કર.

પ્રસિદ્ધ કરવાનુ ઠેકાણુ—સુર્ય પ્રકાશ થીએટર, સુરત.

સુરત, ભાગાતળાવ રોડપર આવેલા
ધી "રાંદેર" પ્રિન્ટીગ પ્રેસમા રતિલાલ દુર્લભદાસે છાપી

કિંમત ૨ આના.

મુખ્ય પાત્રોના નામ અને સંબંધ.

પુરૂષ વર્ગ.

સુત્રધાર .. ... . નાટયારંભે મંગળ સ્તવન કરનાર.
દુર્યોધન . ... .. હસ્તિનાપુરનો છત્રપતિ મહારાજા.
શકુની... ... . .. કૌરવનો મામો.
યુધિષ્ઠિર
ભીમ
અરજુન
નકુળ
સહદેવ } કુન્તા અને માદ્રી પેટે ઉત્પન્ન થયેલા પાન્ડુ કુમારો
પુલોચન ... . દુર્યોધન પક્ષનો માયાવી અસુર.
ભીષ્મ ગંગાજીનો પુત્ર અને કૌરવ પાન્ડવોનો વયોવૃદ્ધ બલિષ્ઠ દાદો.
દ્રોણ .. ... બળવાન શસ્ત્રધારી દ્વિજ યોધ્ધો
વિદુરજી .. ધર્મશીળ દાસી પુત્ર અને ધૃતરાષ્ટ્રનો ભાઈ
દ્રુપદ . પંચાળ દેશનો રાજા.
ધૌમ્યરૂષી . ... એક પ્રસિદ્ધ તપસ્વિ.
વિકર્ણ... ... . કૌરવમાનો એક ધર્મશીળ પુરૂષ
દુઃશ્યાસન કૌરવમાનો એક ઘાતકી પુરૂષ
કર્ણ . કુંતાજીના કુંવારી કુખે ઉત્પન્ન થએલો
સુર્યપુત્રને પાછળથી અંગતદેશનો રાજા
શ્રીકૃષ્ણ . દ્વારિકાધિશ મહાપ્રભુ.
બળિભદ્ર . ... શ્રી કૃષ્ણના વડિલ બંધુ
ધૃતરાષ્ટ્ર .. . .. કૌરવોનો અંધ પિતા.
નારદજી... . . વીદ્યાશાસ્ત્ર પ્રવિણ બ્રહ્મર્ષિ.

સ્ત્રી વર્ગ.

નટી	સુત્રધારની પ્રિયા
કુન્તાજી	પાન્ડવોની માતા
હેડંબા ..	રાક્ષસણી
દ્રૌપદી	પાચાળદેશના દ્રુપદરાજાની દીકરી
નાગકન્યા ઉલુપી	શાપીત થએલી અપ્સરા
સુભદ્રા	શ્રીકૃષ્ણની બેન
જયા / વિજયા	સુભદ્રાની સમાનશીલ દાસીઓ
લક્ષ્મિજી	શ્રીકૃષ્ણના ધર્મપત્નિ

અવશેષ વર્ગ —કૌરવો, બ્રાહ્મણો, અનુગે, ઉપવન રક્ષકો પ્રજાજનો, ઋષીના શિષ્યો, લશ્કરી માણસો, કુંભાર કુંભારણો, આચાર્યો ઋષીઓ, દાસીઓ, ચોપદારો, કંચનીઓ વિગેરે વિગેરે

મહાભારત.

નાટકનો ટુંક સાર.

અંક ૧ લો.

પ્ર૦ ૧ લો—પ્રારંભ પ્રભુ પ્રાર્થના, બાદ સુત્રધાર અને નટી વચ્ચે સમયોચિત વાતચિત

પ્ર૦ ૨ જો—હસ્તિનાપુરપતિ દુર્યોધન તથા શકુનીમામા પાણ્ડવોને લાખાભૂવનમા બાળી મુકવાની ગોઠવણ કરે છે

પ્ર૦ ૩ જો—દુરબુદ્ધ દુર્યોધન તથા શકુની, કપટથી પાણ્ડવો પાસે આવે છે ને પોતાના કરેલા પ્રાચિન ક્રૂર કૃત્યોની માફી માગી ભોળા પાણ્ડવો તથા કુન્તામાતાને ભોળવે છે ને પોતાની સાથે કાશીપુરાધીશની યાત્રાએ આવવું કબુલ કરાવે છે ભીમસેન વિરૂદ્ધ રીતે વરતે છે ને સુક્ષ્મ તપાસ નહી કરતા શત્રુ પર વિશ્વાસ રાખનાર યુધિષ્ઠિરને રોકવા પ્રયત્ન કરે છે તેમ દુર્યોધન ઉપર પણ ખીજવાય છે.

પ્ર૦ ૪ થો—પાણ્ડવોએ યાત્રાએ આવવાની હા પાડી જેથી રસ્તે ચાલતા શકુની ને દુર્યોધન ખુસી થાય છે ભીમસેન પાછળથી આવી બનેને માર મારે છે

પ્ર૦ ૫ મો—લાખાભુવનમાં દુર્યોધન તથા કુન્તામાતા સહ પાણ્ડવો આવે છે પાછળથી શકુની કપટ કરી દુર્યોધનને પાછો હસ્તિનાપુર તેડી જાય છે બાદ પાણ્ડવો નિદ્રા વશ થાય છે એટલે પુલોચન નામનો અસુર દુર્યોધનની આજ્ઞાથી લાખા ભુવનને સળગાવી મુકે છે પાણ્ડવો પિડાય છે ને સંકટ સહન નહી થતા સહસા સહેદેવજીને પુછે છે ને તે, તેમને સુરંગ વાટે બહાર નીકળી જવાનો રસ્તો બતાવે છે ને ભીમસેન પોતાના ચાર બંધુ તથા વયોવૃદ્ધ માતાને ખભાપર લઈ ત્યાથી પસાર થાય છે

પ્ર૦ ૬ ઠો—દુર્યોધન તથા શકુની વચ્ચેની વિપરીત વેતરણ સબંધ વાતચિત ને તેમા પાણ્ડવો બળી મુવાની હકીકત જાણી વિષેશ ખુશી થવુ

પ્ર૦ ૭ મો—આતર બહાર દુખ અગ્નિથી દગ્ધ થએલા દુખી પાણ્ડવો એક અરણ્યમા આવી પહોચે છે ને મનમા અફસોસ કરતા ભોજન માટે ભીમને ફળ લેવા મોકલે છે

પ્ર૦ ૮ મો—ગજ્ઞસણી હેડબા પોતાના સુંદર બગીચામા હીંડોળાપર બેઠેલી છે દરમ્યાન તેના ઉપવન રક્ષકો પકવ ફળનો મોટા ગાસડા સહિત ભીમસેનને ત્યા પકડી લાવે છે બળવાન ભીમ હેડબા સાથે હીચકો નાખવાની હોડ કરે છે તેમા હેડબા હારે છે ને ભીમસેન ગાંધર્વ લગ્ન કરે છે

પ્ર૦ ૯ મો—ક્ષુધાતુર ચાર ભાઇઓ અને કુંતાજી ભીમની ફળ લઈ આવવાની રાહ જુએ છે લાબો વખત વ્યતિત કરી

ભીમ ફળ લઈને આવે છે તે સર્વે પ્રાસન કરે છે ને રમણ્ય સ્થળ જોઇ ભીમસેનના આગ્રહથી સર્વે ત્યાજ પર્ણકુટી બાધીને રહે છે

પ્ર૦ ૧૦ મો–ભિષ્મ–દ્રોણ–વિદુરાદિ વડીલો અને પોતાના કનિષ્ટ બધુઓ સહિત કૈરવ કુલમણિ મહારાજા દુર્યોધન દરબાર ભરી બેઠો છે દરમ્યાન પાચાળ દેશથી દ્રૌપદિ સ્વયવરનુ આમત્રણ આવે છે દુર્યોધન આ પત્રને કકોત્રી તુલ્ય સમજી પાણી ગ્રહણ કરવાની આશાએ વરતુલ્ય બની ઠણી જાન સાદ્રશ્ય જોગવાઇથી ત્યા જાય છે

પ્ર૦ ૧૧ મો–પાણ્ડવો કાપડી વેશે કાપડ વેચે છે તેમા ભીમસેન-ભાઈ પોતાનુ સ્વરૂપ બતાવે છે ને પ્રજાજનોને સતાવે છે,

પ્ર૦ ૧૨ મો–એક ચક્ર નગરમા અરજુન અને ચિત્રરથનુ યુદ્ધ ભીમનુ ગુરાતન અને અરજુનજીને શસ્ત્રમત્રનો ઉપદેશ

પ્ર૦ ૧૩ મો–યુધિષ્ઠિરજી, પોતાના ચારે બધુ સહીત ધોમ્યરૂષીને તેમના આશ્રમમા જઈ કુન્તામાતાના હાથથી ગુથાયલી પુષ્પમાળા અર્પણ કરે છે વિઘ્ન સતાષી શિષ્યો તેમ કરવા ના પાડે છે અપમાન સહન કરી ધર્મ શીળ ધર્મ દેવ, સ્તુતિ પુર્વક સ્વિકારાવે છે ને રૂષી-મડળી સાથે તેમની આજ્ઞા લઇ માતા સાથે પાચ પાણ્ડવો પાચાળ દેશમા થનાર દ્રોપદી સ્વયવરમા ભાગ લેવા જાય છે

અંક ૨ જો.

પ્ર૦ ૧ લો—સ્વયવરમા મચ્છવેધ કરતાં કેટલાક બળવાન રાજાઓ મહારાજાઓ હારખાઈ કાષ્ટાસનપર બેઠક લે છે ને મિથ્યાભિમાની દુર્યોધન તથા દુસ્યાસન પણ છેલ્લે ઉઠી એજ દશાને પ્રાપ્ત થાય છે કરણરાજા આ દેખાવ સહન કરી શકતો નથી ને મચ્છવેધ કરવા તત્પર થાય છે પણ કૃષ્ણની ખટપટથી દ્રોપદિની દાસી તેને દાશીપુત્ર ઠરાવી વ્યર્થ શ્રમ લેતો વારે છે ને તુલામાથી ચઢતો હેઠે ઉતારે છે બાદ બળીભદ્ર ઉઠે છે તેમને કૃષ્ણ સમજાવી પાછા બેસાડે છે છેવટે અરજુન મચ્છવેધ કરે છે ને ભીમ દ્રોપદિનુ હરણ કરી જાય છે

પ્ર૦ ૨ જો—ભીમસેન કુભારને ઘેર આવી દ્રોપદિને કુન્તાજી પાસે મુકી જાય છે

પ્ર૦ ૩ જો—સ્વયવરમા કૌરવ–પાણ્ડવોનુ અરસપરસ યુદ્ધ થાય છે છેવટે કૌરવો હારે છે ને નાસે છે પ્રશ્ચાત્ પાણ્ડવો ઓળખાય છે

પ્ર૦ ૪ થો—કુભારને ઘેર પાણ્ડવો જાનની તૈયારી કરે છે

પ્ર૦ ૫ મો—દુર્યોધનનો દુરાચાર, ભિષ્મનો બોધ અને ઇંદ્રપ્રસ્થની સ્થાપના

પ્ર૦ ૬ ઠો—પાણ્ડવો ઇંદ્રપ્રસ્થમા કૌરવોના કરપીણ કાવતગ વિષે વિચાર ચલાવે છે ને રાજસુયયજ્ઞ કરી પિતુતૃપ્ત કરવાના દ્દઢ નિશ્ચય ઉપર આવે છે

પ્ર૦ ૭ મો—દુર્યોધન બળાપો કરે છે ને શકુની ધીરજ આપે છે બાદ યુધિષ્ઠિર આવી રાજસુય,યજ્ઞમા પધારવા આમ ત્રણ કરેછે

પ્ર૦ ૮ મો—ઇંદ્રપ્રસ્થમા રાજસુયયજ્ઞ થાય છે ત્યાં સારાટ મંડપમા પ્રવેશ કરતાં ભૂમીપર જડેલા સ્ફાટિકને જળ સમજી દુર્યોધન પોતાના અનુયાયીઓ સહીત પહેરેલાં વસ્ત્રો ઉંચાં લે છે દ્રૌપદિ આ કૌતક જોઈ હસે છે ને અંધપુત્ર કહી મહેણું મારે છે દુર્યોધન આ વાત મનમાં રાખી વેર વાળવા વિચાર કરે છે

પ્ર૦ ૯ મો—દુર્યોધન તથા શકુની ઇંદ્રપ્રસ્થને અગ્નિથી ભસ્મિભૂત કરવાના વિચાર કરે છે

પ્ર૦ ૧૦ મો—દુર્યોધન અને શકુની રાતે ઇંદ્રપસ્થમાં આવે છે ને પાણ્ડવના મહેલને ચારે બાજુથી આગ લગાડી નાશી જાય છે બાદ પાણ્ડવો જાગી ઉઠે છે ગભરાટમાં પડે છે આગ બુઝાવવા સારૂ યુધિષ્ઠિર તથા કુન્તાની આજ્ઞાથી અરજુન પોતાનાં શસ્ત્ર લેવા ભીમસેનના શયનગ્રહમાં જાય છે દરમ્યાન ભીમશેન આવે છે ને અરજુનને ત્રણ વરસ વનવાસ કઢાવે છે

પ્ર૦ ૧૧ મો—પ્રવાસી અર્જુન, એક મોટા અરણ્યમા પંપાસરોવર નામના જળાશય ઉપર આવે છે ને નિર્મળ જળ જોઇ તેમાં પાણી પીવાની લાલસાએ પ્રવેશ કરે છે ત્યાં શ્રાપિત થઈ પડેલી અપ્સરા નાગણીના સ્વરૂપે પારથને પગે ડસે છે ને શ્રાપ મુકત થતા પોતાનો મુળ સ્વરૂપે અર્જુન સાથે પરણે છે

પ્ર૦ ૧૨ મો—શ્રી કૃષ્ણ પોતાની બેન સુભદ્રાને અર્જુન સાથે પરણાવવાના હેતુથી પારથને દ્વારકા તરફ લાવવા વિચાર કરે છે

પ્ર૦ ૧૩ મો—અર્જુન પરણેત અપ્સરાને મણિપુર શહેર વસાવી આપેછે ને ત્યાંથી વિષ્ણુ બોધે પાધરો દ્વારકાં તરફ પ્રયાણ કરેછે

અંક ૩ જો.

પ્ર૦ ૧ લો—શ્રી કૃષ્ણના સંકેત પ્રમાણે અર્જુન સંન્યસ્ત સ્વરૂપ લઈ અશોક બાગમાં આસન જમાવી બેઠો છે ત્યા સુભદ્રાને દર્શનાર્થે લઈ જવા શ્રી કૃષ્ણ જયવિજય નામની દાશીઓને સુચના આપે છે તેમનુ કહેલુ કહેણ સ્વીકારી સુભદ્રા દર્શને જાય છે બળદેવજી તેમ કરવા સમત્તિ આપે છે ને શ્રીકૃષ્ણ પેટમા ભાવ છતા મોઢે ના પાડે છે

પ્ર૦ ૨ જો—અશોક બાગમા યોગી અર્જુને સુભદ્રા વચ્ચે પ્રથમ વાણી વિલાસને પાછળ પ્રેમ વિલાસ થાય છે બાદ બળદેવજીની આજ્ઞાથી સુભદ્રા સહીત કૃતીમ સાધુ રથમા બેસી સરોવરપર સ્નાન કરવા જાય છે

પ્ર૦ ૩ જો—પોતાના પગનુ ઝાઝર ખોવાઈ ગયુ છે એમ બ્હાનુ કાઢી સુભદ્રા સેવકને શોધવા મોકલે છે ને સાધુરામ સાથે પોતે પસાર થઈ જાય છે સેવક પાછો આવે છે ને સુભદ્રા તથા સાધુને નહી દેખવાથી નિરાશ થઈ આ વૃતાન્ત બળદેવજી આગળ નિવેદન કરે છે

પ્ર૦ ૪ થો—અર્જુન, કૃષ્ણ, બળદેવની વાટય જોતો અરણ્યમા રસ્તો રોકી ઉભો રહે છે ત્યા બ્રહ્મર્ષિ નારદજી આવી સુભદ્રા સાથે તેના લગ્ન કરી આપે છે બાદ યાદવો સહિત કૃષ્ણ બળદેવ ત્યા આવે છે પરસ્પર તકરાર થાય છે છેવટે કૃષ્ણ—બળદેવ રાજી થઇ આશીર્વાદ

સહિત સુભદ્રાનો હાથ અર્જુનને સોપે છે ને અર્જુન સુભદ્રા સહિત ઇંદ્રપ્રસ્થ જાય છે

પ્ર૦ ૫ મો—શકુની તથા દુર્યોધન પાણ્ડવોને આકુ તેડુ સમજાવી જુગટે રમાડી તેમનુ રાજ્ય તથા સતી દ્રૌપદીને સ્વાધીન કરવાના સરવાળા બાધે છે

પ્ર૦ ૬ ઠો—શેરડી છોલીને ખાતા શ્રીકૃષ્ણની આગળી કપાય છે તે જોઈ દ્રૌપદી પોતાનુ અમુલ્ય ચીર ફાડી પાટો બાધે છે આથી શ્રીકૃષ્ણ ઘણા રાજી થાય છે ને વરદાન આપે છે

પ્ર૦ ૭ મો—દુષ્ટ દુર્યોધનના દુરાચણથી વિદુરજી ગ્લાની પામી અફસોસ કરે છે

પ્ર૦ ૮ મો—ભોળા પાણ્ડવોને ભોળવી કપટી દુર્યોધન તેમને પોતાને ત્યા થતા ગોત્રયાગનુ બ્હાનુ ગોઠવી તે પ્રસગે આવવાની હા પડાવે છે

પ્ર૦ ૯ મો—દુર્યોધન પોતાના દરબારમા પાણ્ડવોને લાવે છે, ને યુકિતથી કપટ કરી ધર્મદેવને જુગટે રમાડે છે, ને પરિણામે રાજ્યપાટ રિદ્ધિસિદ્ધિ જીતી લઈ પાચે બધુ ઓને પોતાના દાસ બનાવે છે એટલુજ નહી પણ છેલ્લે સતી દ્રૌપદીને હોડમા મુકાવી પોતાની દાસી બનાવે છે ને તેને પકડી મગાવી સભા સમક્ષ તેના પહેરેલા ચીર ખેચાવે છે શ્રીકૃષ્ણ પોતાની અદભુત શકિતથી આ સ્થળે તેનુ રક્ષણ કરે છે ને નવસે નવાણુ ચીર પુરે છે, દ્યુત આરભતા કરેલા ઠરાવ પ્રમાણે છવટે પાણ્ડવો વનવાસ જાય છે ને સમાપ્ત થાય છે

ॐ हरी!!

મહાભારત

નાટકનાં ગાયનો.

સુત્રધાર— નાન્દિ.

શ્રીજી અચળ સપ આપો, કુસુપ અજપ કપ કાપો-ટેક૦
આ ભારત તનુજો ! ભાવે, દુરમતિ વતિ ગતિ ગુમાવે,
રે ! ધર ધર જે !, મગરૂર મરજે !!
છે છળ-છીદ્ર તે, હણિ પરિતાપો-શ્રીજી૦

નટી— ૨

ખુબ રંગે રંગેલી, મદ્ય ભરી ખિલેલી,
સુધારસમા ભિંજેલી, સપ કળી ઇશ દે
કરી તેનુ પુષ્પ મોટુ, સુવાસિત સુદીર ગોટુ, અમર
તુ કરજે-ખુબ૦
ઇર્ષા-અહંકાર, દુખ સુરંગના દ્વાર, થઇ કૃપાળ, બંધ કરજે,
એક ચિત્ત નિત્ય રાખી, પ્રેમરસ ભરજે ખુબ૦
મતિ સ્થિર કરી, દેજે માહી અમૃત ભરી,
વિરતા વિશેષ ધરી, આશ અમ પુરજે હરી
કે કીરતી કરજે ખુબ૦

દુર્યોધન— ૩

કરૂ દહન!! કરૂ દહન!! કરૂ દહન!! પાણ્ડવને, એક પળમા
શકુની—વાહવા ! .... વાહવા !! વાહવા !
દુર્યોધન-તીરની કમાન સમ છેતરીને છળમા કરૂ૦

નયનમાં નીર ભરી, લાચારી બતાવુ;
મીઠી મીઠી વાણે, ફુંક મારી ફોસલાવુ
કપટથી કરી એક મન, લઈ જાઉ લાખને ભુવન,
ફંડમાં ફસાવુ દુશ્મન ત્યારે થાય થડક (૨)

શકુની—શાહબાસ!! શાહબાસ!! . શાહબાસ!! કરું૦

દુર્યોધન-બાવળનુ બીજ નહી ઉગારવાજ દેવુ,
વૃક્ષની વચે નહી પુગવાજ દેવુ,
ખેચી કા'ઢવાજ તરૂમુળ, કયાંથી ભાગે પછી કાટા શુળ.
બસ એજ છે અનુકુળ, ત્યારે થાય ડડક (૨)

શકુની—ધન્ય છે !! ધન્ય છે !! ધન્ય છે !! કર૦

નીકુળ— ૪

અત્તર તેલ ફુલેલ લગાવી, ખુબ કરીશુ લ્હેર,
ઠીક પ્રસગ આવ્યો યાત્રાનો, જઇશુ આનદ ભેર—ટેક૦
ઉત્તમ વસ્ત્ર સજી ઠીક થઇશુ, સુદીર શીરપેચ પહેરી લઇશુ
જુવાન હયપર સ્વારી દઇશુ, નચાવતા મારગમા વ'ઇશુ
ઠેકાવતા ડેર ડેર (૨) ... .. . અત્તર૦
વાહવા . . ચમન ... ખુશ મન (૩)
રહી મોજમઝા !! ગઈ સર્વ કજા !! થઇ મોહનવરની મ્હેર-અ૦

દુર્યોધન તથા શકુની— ૫

મારી સેવકને ભીમભાઈ આપીએ—પાય લાગીએ

ભીમ—દુર ભાગીએ... . .. મારી૦
હાડ બહુ ભાગીઆરે, **ભીમ**—પાપ હવે જાગીયા,
શરણુ શિવ રાખીએ, **ભીમ**-કૃત્ય ફળ ચાખીએ

ભીમ—પાપી થુ !! પાપી ધીક !! પાપી નીચ !! થુ !!-મારી૦

દુર્યોધન-- ૬

વાદળા ભસ્મિભુત થયા છે અરિ,
કાસળ ગઇ ટળે પાણીએ, હવે શાંતિ વળી,
હાશ!! હવે શાંતિ વળી, અહા !! હર્ખ્યુ ગયુ ફરી વાદળા૦
ફાટેલાઓ ફેલમાંહી ફુલાઈ ગયાતા,
ગરવ હિંડોળે ખુબ ઝુલાઈ રહ્યાતા,
મદાંધ—અંધ થઇ— છકયાતા છંદ માહી
ફસાયાતા ફંદ માંહી, ગયા અંતે મરી—વાદળા૦

પાણ્ડવો અને કુન્તા— ૭

તપીએ તનમા, મહા દુખ મનમા
બળી મુવા હાય!! લાખા ભુવનમા—તપીએ૦
શા પાપ નડિયા? આ દુખ પડીઆ
ક્યા જઇ ચઢીયા? સુખ રાજનના—તપીએ
વન વન ફરવુ, જ્યા ત્યા રખડવુ
ક્ષુધાથી મરવુ, સ્થળ નિરજનમા—તપીએ૦

હેડંબા અને સખીઓ— ૮

જોને વસંત આઇ!! પુનમનો ચંદ વાઇ!!
આણી અનંત ચાહ!! વિરહી બન્યો—ટેક
હસી હસીને ઇલાસુંદરી બોલાવે,
વામા વ્યાકુળ થઈ ચિતડુ ડોલાવે,
વસ્ત્રો સજ્યાં છે લીલા ભેટવાને ભાવે,
ઝાકળ ઝગ મોતીથી પિયુને વધાવે
પિયુ અરપે ચંદનના નીર જોને૦
વસુધરા વશ ચંદની ખચીત પાડવા ખીજ
મલકાવે મુખ મલપતુ, વાદળમાથી વીજ

શશી શરમાય છે, આભમાં ભરાય છે;
'લલના લપાય લાજ આણતી,
અંધકાર ઓઢણું ખેંચીને મુખપર,
સ્યાણી થઇ ઘુંઘટડો તાણતી
'તારા આ તાલ જોઈ ભાગે છે કોઈ કોઈ—જોઇને૦

સખીઓ— ૯

પે'રો પે'રો હાર ફુલના, મોંઘા મુલના પ્યારી પેરાવે,
સુખી રહો નિત્ય દંપતિ દાવે,
પ્રણત પાળ !!—રહો કૃપાળ !!—પુર્ણભાવે—પે'રો૦
સંતતિ આપો મોરાર, સંપતથી ભરજો ભંડાર,
અમર જોડી !! આ જગદિશ !! રાખો હરનિશ
આનંદ આનંદ દયો જગપાળ—પે'રો૦

ભીમ— ૧૦

કાપીશ કાપીશ ક્રુર કૌરવોની જાળ
કરતા કૃતી કરીને વૃતી હરીને—કાપીશ૦
સકળ સંહારી નુગ, મારીને સુર
ઠારીશ ઠારીશ ઉર
ઝટપટ જઉ ફરીને–દળુ અરિને—કાપીશ૦

દરબારીઓ— ૧૧

હો ! ત્રાતા તું હિતકાર,
આ નરપતિ શીરે અપાર, દઈ શશિવંશી ગુણસાર—હો૦
રિદ્ધિસિદ્ધ પરિપુરણ પામો, સંપતિ દંપતિ સ્વધર્મ જામો.
જગ નગ નભમાં !! રમ બસ હૃદયે !!
કરજો જય જયકાર—હો૦
કળ બળને વળિ કળા કુશળતા, વિશેષ વધજો વિપુ વિમળતા
નિશદીન નિયમે !!—અજર અમર થઇ !!
વરજો વિજય શ્રીકાર—હો૦

અર્જુન— ૧૨

દશા કરે તે ખરૂ, મનુષ્ય બળ તે આગળ છે પરૂ—
નવે ગ્રહોનો હતો નિયતા, રાવણ લોદ્ધ ખરૂ
દંડ દશાના ભોગવતાં, થઇ બેઠો બાજર બરૂ—મનુષ્ય૦
ધનુષ્ય બાણ જે હસ્તે ઝાલ્યુ, તે કર ગજમા ધરૂ,
મણીધરને મેડક થઇ આજે, કાપડી વેશે ફરૂ—મનુષ્ય૦
અગણીત સૈન્ય સમીપે, રહીને, લઢવા નહિ ડરૂ,
સમય ઓળખી સત્ય પાળવા, ધીકર કારજ કરૂ—મનુ'ય

ભીમ-- ૧૩ પુરજનો—

કાપડના વહેપારી આવ્યા, વાહ ! વાહ ! વાહ !!
ભાઇઓ તરેહ તરેહનો સોદો લાવ્યા, વાહ ! વાહ ! વાહ !!
લ્યોરે પાણીના મુલે કાદુ છુ, વાહ ! વાહ ! વાહ !!
વળી ગજનુ સવાગજ ફાડુ છુ, વાહ ! વાહ ! વાહ !!
ગપ બદરની ગજીઆણી છે .
બુર્હાનાદ છીટો આણી છે
ધીટ કિનારી વખણાણી છે, વાહ ! વાહ ! વાહ !!
વહેપારી આવો નહી મળશે
સોના સાઠ કરીને પળશે .
નહી લેશે તે પાછળ બળશે વાહ ! વાહ ! વાહ !!

રૂષિવૃન્દ— ૧૪

ઉમગથી સુરગથી આજે-ટેક
સહુ મળી જઇ તે જેવા સ્વયવર નવવિધિ જ્યાહિ નિવાજે
મહીપતી જ્યા મોટા બહુ મળશે દ્રોપદ કન્યા કાજે
યજ્ઞ યાગથી અગ્નિ પ્રજ્વળશે વેદમત્ર વિધિ સાજે-ઉમગ

અંક ૨ જો.

સહેલીઓ ૧૫

રચના શી મનહરણી લાગે? આરે!! મંડપની બની રહી ખુબ બ્હાર
શા! સરસ સહુ શણગાર છે, મણીમય તોરણની હાર છે
સ્થંભે સ્ફટિક ઝગે રૂડા, રત્ન જડીત દ્વાર છે
મઢી ચુનીનો ચમકાર છે, વાહ!! વૈભવ અપરંપાર છે
મચ્છ વિંધશે તે વરશે આ બાળ
સતી સ્યાણી!! ગુણ ખાણી!! સુખકાર છે—રચના

ક્ષત્રાણીઓ— ૧૬

સખિ આનંદ આનંદ અતિ મનમાં
વ્યાપી ખુશાલી ખુશાલી સૌ જનમાં
આવ્યા વિવાહ ઉચ્છાહ શુભ દિનના
રે! સુરજ ધનમાં ... . સખી૦
રચી રંગના મંડપની વિવિધ રંગમાં
કાઢ્યા ચિત્ર શોભીતા અંગે અંગના
ગીત સુંદીર મધુર ગાયે લલના
રે! પ્રેમ દલના . . . સખી૦
પાંચ પાંડવ પાંચાળી ને વરશે
સતિ વન્હિથી શુધ્ધ વપુ કરશે
શીળધારી નીતી ભંગ નહી કરશે
રે! ફરજ સરંગે સખી૦

દુર્યોધન— ૧૭

વાહ ! ! વાહ ! !

વાહરે મામા વાહરે મામા ! અજબ અકકલ તમ, પડે નવ ગમ
દરમા સિધા, વાટયમા વાકા, ફંડમા પાકા, પેચમા ફાકા,
કપટમા નહી કમ, માગ્યો ખોટો દમ વાહ૦
વાચાળ બુધ્ધિ, વિવેક વાળી, મુખથી મીઠા પેટમા પાળી
યુકિત નારદ સમ સાહસિક જાણે જમ વાહ૦

સુંદરીઓ— ૧૮

સ્વચ્છ ગુલાબી ગુથીને લાવ, માલણ તારો ગજરોરે
માહે મોગર કળી ગુથાવ, માલણ તારો ગજરોરે
નાગ ગજરાનો આપીશું મજરો, માલણ તારો ગજરોરે
ચ બેલી ચોક ગાળે ગાળે ભરજે, ચ પાકળી ચતુરાઈથી ધરજે
કેવડે કોર બધાવ, માલણ તારો ગજરોરે
જાઈની ઝુલ જાસુદીની જાળી, પાખડીએ પારીજાત રૂપાળી
મોતીડા માહે ટકાવ, માલણ તારો ગજરોરે
જરકશી ફુમતાં હીરની આટી અમુલ્ય અતર અબર છાટી
પાચાળી શીરે બધાવ, માલણ તારો ગજરોરે

યજ્ઞદર્શનાધિકારીઓ— ૧૯

ચાલો ચાલો શ્રીરગ ! શ્રીરગ ! ગોવિદ ગોવિદ !
ગુણ પ્રભુનાજ ગાઓ .
સરીતામા સ્નાન કરી, શુદ્ધ થાઓ—ટેક૦
જળમા તરીશુ—મોજ કરીશુ—ચિન્ત હરીશુ
ખુબ રમી રાખવી છે નહી લેશ કમી
આનદ ! ! આનદ ! છે અતિ અગમા
ધન્ય આ અવસર, અમન–ચમન છે–ચાલો૦

અર્જુન— ૨૦

પ્રણામ લેજો વહાલા વિરાઓ વન જાઉ છુ રે
રહેજો સહુ સપમાહી, ચિન્તમા ચાઉ છુ રે
આજ્ઞા શીર ધરજો ધર્મ ભ્રાતની ભળાઉ છુ રે—વ્હાલા

સર્વે—ચિત્યા રહિત થાઓ, શુકન જોઇ સાંચરે ગે
દ્રૌપદિ—વિજયી થઇને વહેલા વાધજો, વધાવશુ ગે—વહાલા

અર્જુન— ૨૧

આહાહા !! અહાહા !! કેવુ વન ? રૂડાં વૃક્ષવૃંદ
વેલીયો કરે આનદ, સુદર શોભીત
સરોવર નિર્મળ જળ છે બલિહારી
ભમી ગારી, વાહવા વાહવા તુને ધન્ય—આહાહા•
ભૂષણ ભૂમીનાજ ભવ્ય—અજબ છે
લીલા ચીર, ઓઢયા શીર, વાહવા વાહવા વાહ—આહાહા

અર્જુન— ૨૨

જો ન હોય હરકતો, ઓલકણી બાળ
નામઠામ જણાવો, નાજુક નખરાળ
ભ્રમરની કમાનને, નવોઢા-નાર
નેણ અણસારાના, તીર ફેકનાર

અપ્સરા—સ્વર્ગ સદનની હુ છુ વિલાસી
શાપ પામી થઇ, નાગણ આ વાસી
આજ મુક્ત કરી છે, આપે સરદાર
પ્રેમ ગાઠથ બાંધો થઇ ભાવિ ભરથાર

અર્જુન—ધર્મ ચુકાઇ છે, મર્મ મુકાય છે
ભરમે ભલાય છે, માન-માન-માન

અપ્સરા—મર્યાદાની મા'ય છે, શીયળ સચવાય છે
એક કથ થાય છે, કહો હવે કાંઇ છે ?

અર્જુન—વાહ ચતુરાઇ, વાહ ચતુરાઇ, મણા નહી કાંઇ
મણા નહી કાંઇ વાહ !! વાહ ! !-જો ન હોય૦

અપ્સરા— ૨૩

રસિકવર-! વનીતાની વિનતી સ્વિકારો
પ્રેમે પધારો ગ્રહી હસ્ત મારો-સદાને માટે હો !!!
અગમા અનગ દાહ, ઉઠયો અગારો તે ઠારો-ટેક૦
મદન ફોજ ચઢી છે તેને હલકારો વિદારો
કેમ સમજ્યા કે ? **અરજુન**—હા !
અપ્સરા—શું ? **અરજુન**—યુદ્ધ કરવાનુ
અપ્સરા—કોની સાથે ? **અરજુન**—મદન સાથ
અપ્સરા—શાથી ? **અરજુન**—હથીઆરથી
અપ્સરા—ચોટાય વાગશે ? **અરજુન**—પહેલુ નિશાન વાગશે
અપ્સરા—શેનુ ? **અરજુન**—ચુબનનુ
અપ્સરા—કેવી રીતે ? **અરજુન**—આવી રીતે
અપ્સરા—વાતે વાળી વ્હાલમા, ચોપે લઈ ચુબન
શીયળ ભગ મુજને કરી દીધો કપટીજન
અરજુન—પ્રેમના વિલાસમા છબીલી ન છણકાઇરે-રસિક૦

અપ્સરા— ૨૪

મને ભુલી ન જશો ભ્રધરા ભામિનીની બાળ રાખજો
કોઇ મન હરણીને મોહીને, નહી મુને વિસારજો
રહેમ નજરે રામાને જાખજો મને૦
તન તપે છે માહારૂ, વિયોગ વન્હિ જળાવાથી
થાય અતર જતર ખાખજો મને૦
આમ્રની શોભા શાખ છે, પક્ષીની શોભા પાખ છે
તેમ હુ અધની આપ આખછો મને૦

અરજુન— ૨૫

પ્યારી નવ થાઓ અધીર અતિશ,
ગતી મતી વૃતી અતી, ગૃહી સતી નહી કરો રીશ પ્યારી
સલુણી શાતી ભુષણ સજે સર્વે સૌખ્ય પમાય છે
વિકટ સમય વ્યતિત કરો
ધરી ખરૂ ઉર શુરપુર નુર-સમરી સદા ઇશ પ્યારી૦

અંક ૩ જો.

સુભદ્રા અને સખી— ૨૬

ચાલો ચાલો સ્યાણી સહીઅરો રમવા
પ્રેમ ધરવા .ચિત ડરવા ...ચાલો૦
માણીએ આનંદ માતા મંદીરની માંઈ
ગરબે રમીએ ગીતમુખ ગોરમાના ગાઇ ચાલો૦
ચંદનીમા ચેન કરો પ્રેમરસ પાઇ
તન-મનના તાપ ટાળો, હર્ષ નીર ન્હાઇ ચાલો૦

સખીઓ— ૨૭

બોલો બોલો મારાં શરમાળ સાહેલી ઘુંઘટડો નહી તાણો
ચોળીબંધ તે શાણે ખેંચાણો ? ચિત સાલગીઓ કોઈ શાણો
બોલો બોલો૦
સાહેબાના સુખ સરજ્યા હ્રદયમા જાણ્યુ હમે સખી જાણો
બોલો બોલો૦

સુભદ્રા—સાહેબો શો ને સ્યાણો શો ? શી લવરી આ સાહેલી ?
સખીઓ—કહોને ત્યારે કામણગારી, કાંતિ આ કયમ ફેલી ?
સુભદ્રા—કાંતિમા શું નવિન દીઠું ? **સર્વે**—યોવનના અંકુરો
સુભદ્રા—અંકુરોમા તે શું જોયું ? **સર્વે**—શ્યામ મુખો ડુંગરો
સુભદ્રા—કહીદ્યોને ડુંગરો કેવા, શા માંડયા છે ચાળા
સખીઓ—કહેશે કોઈ અલબેલો આવી બાથે ઘાલી બાળા
બોલો બોલો૦

વિજયા અને જયા— ૨૮

આહા ! ! આહા શો છેલડો
શોભે અલબેલડો ! !
મદન સ્વરૂપ જોગીરાજ છે
રૂપે રાજ છે—છટા બાજ છે—આહા૦

ભસ્મધારી ભૂરી જટા, શુધ્ધ શંકરના જેવી ઘટા
મીઠી વાણી મોહબાણ, કરૂ કેટલાંક વખાણ
કામના જેવાજ સહુ કાજ છે—આહા૦
મુખ શોભે છે શશીસમાન, આંખ અણીઆળી ભ્રમર કમાન
ગૌર અંગ રંગ બંગ, જોઈ આવે ઉછરંગ
ભુમીનો ભાણ બસ આજ છે—આહા૦

સુભદ્રા— ૨૯

જાઓ જાઓ સતાવો ન સહીઅર સો આમ
સર્વે—છાના છલબલીઆ નયને નચાવો શું કામ ?—જાઓ૦
સખીઓ—ઓહોહોહો ! ભોળી ભાળી, લટકાળી ચટકાળી
સુભદ્રા—રહેશો ચુપ ? .. સર્વે—હા લ્યો,—જાઓ૦
સર્વે—મહાદેવજીની માનતા લ્યો, સુભદ્રા-એથી શું સરશે કામ
સર્વે—સરશે સરશે હૈડાં ઠરશે, વરશે પારથ શ્યામ-જાઓ૦

સુભદ્રા— ૩૦

જોગી થઈ આ ભોગીના, શા ઢંગ જટાધારી ?
ત્યાગી બની સંસારીના, શા ઢંગ જટાધારી
નિરંજન વનના વસનારા છો, વપૂએ વલ્કલ કરનારા છો
ધર્મ ધ્યાનમાં ધસનારા છો, માયાથી દુર ખસનારા છો
તેને શી નારી, અરે ચિત્ત તેને શી નારી—જોગી૦

અરજુન—શકિતકા હમ હય પુજારી, ઉપાસના ઉસ્કી હય ભારી
સુભદ્રા—વાહ ! વાહરે નિર્મળ બ્રહ્મચારી, ભકિત તો આ ઉત્તમ
ભારી છે જગથી ન્યારી, આહાહા ! છે જગથી ન્યારી-જાઓ૦

સુભદ્રા— ૩૧

સાચવશો ? સાચું કહો સત ફુલને [?]

અરજુન—શીરકી સાથ સુંદરી, મય રખુંગા એ કલી
સુભદ્રા—એમતો ન માનું બોલ, આપો કોલ, તોજ દઉં અમુલએ-સા૦
અરજુન—લે લે પ્યારી, મેરા કોલ દુલારી
સુભદ્રા—બ્રહ્મચારી ભ્રષ્ટ થયા ભરમાઇ ભારી
ઉંહુ ? ! નથી મારે આપવું એ પ્યારૂં પ્રાણ તુલ્ય છે-સાચું

સુભદ્રા— ૩૨

રસિલા જોગી રાજરે ! ચાલોજી
ચાલોજી—ચાલોજી—ચાલોજી—રસિલા૦
પ્યારા મારારે ! વ્હાલા મારારે
પ્યારી સગે પ્રીતિમાં મ્હાલોજી—રસિલા૦
નિર્ભય સ્થળમા જઈ ફરીશુ, વૈભવનાં સુખ વ્હાલે વરશુ
પ્રેમામૃતના પ્યાલા ભરીશુ, પીઇને હૈયુ તૃપ્ત કરીશુ

અરજુન—વાહ પ્યારી કુમારી ચલોજી—રસિલા૦
પ્રેમ પિંજરમે પ્યારી ફસાયા, જોગીકા તુને ભોગી બનાયા

સુભદ્રા—રાખો અચળ ઇશ આપણી માયા

અરજુન—સુંદરી સુખ મય તુજમે પાયા

સુભદ્રા—તો અમને એવુ સુખ આલોજી—રસિલા૦

સુભદ્રા— ૩૩

જામી જામી બસ જોડરે ! પ્રેમીલા પારથ સગમાં

અરજુન— સુભદ્રા—

જાણે રતિ કામ રગમા, રમીએ ઓહો આહાહાહાહા—જામી
વાતે કરી વશ ચિત્તડુ છળીઉ વાહરે વાહ વાહરે વાહ
હેમુની પ્યાલીમા અમૃત ઢળીઉ વાહરે વાહ વાહરે વાહ
કસ્તુરી ચદને કેશર ભળીઉ, વાહરે વાહ વાહરે વાહ

સુભદ્રા, અરજુન— ૩૪

જાઓ જુઠા સરદાર, કરો દ્રૌપદીને પ્યાર,
ભોળા ભરથાર, શોભાવો સસાર,
વાહવા રગીલી નાર, તુ હૈયા હાર,
રસીલી રીસાળ, કરો ઉર પ્યાર,—જાઓ૦
સરાને માટે શ્યામ, હુ તો અળગી થઈ,
વ્હાલી હુ વેચાણુ, રહુ તમ દાસ થઇ,
જાવો નહી સમજાવો હવે ભોળા થઇ
ાઈ પતિ આ જુક્તિ,
જોઇ-જોઈ બુદ્ધિ બહેર મારી ગઈ—જાઓ૦

દરબારીઓ— ૩૫

રહો ! ! અચળ સકળ વૈભવમાં, રાજન રહો
ઉગતા રવિ સમાન, તપો તેજ જગમાં—રાજન૦
અરિ ડરી છત્રપતિને પાય નમજો
વિજય વિજય થાઓ કીરતી અખંડ
ચક્રધારી—કૃપા વારી—વરસો ભારી—રહો૦
નીતિ રીતિ પ્રભુ પ્રીણી અંતરમાં વસજો
અજર અમર થાઓ સપનોજ પડ
લ્યો સ્વિકારી—આ હમારી—અરજગારી—રહો૦

દ્રૌપદી— ૩૬

ધાઓ સલુણા શ્યામ, આવો કૃષ્ણ વીર આ ઠામ
પડયા પિયુજી તમામ, વીર છતાં નિર્ગત આમ
રહી છે હવે એક તારી હામ, ગિરિવરધર દુઃખ હર બંધુ—ધા
આ ભર સભાની માંય, પ્રભુ ચીર મારા ખેંચાય
પત મારી અહીં જાય, એ લાંછન તુજને થાય
છે આ છેલ્લી તક કર તું સાથ, તનમનથી વહુ તવ પાય-ધા

પાણ્ડવો— ૩૭

જઇએ છઇએ વન સભા જન છે પ્રણામ
ભાવી હશે તો છેલ્લા રામ રામ
ભિષ્મ—દ્રોણ—વિદુર વડીલો સર્વને પ્રણામ
રાખજો દયા કૃપાળુ દિનપર તમામ
કર્યા તેવા ભોગવીશુંજ કાંય દોષ એમાં નહી કોને દેવાય
જુગારી જનની આ દશા થાય, કાતો કુવો-કેદ કાં ઝેર ખાય
ખોયા ગર્થ—ગામને જુવતી નાર
જાણજો જુગારમાં છે જન આ'વો સાર
જારને જુગાર બન્ને ઝેરના છે જામ
પાન કરનારના બેહાલ થાશે આમ———જઇએ૦

સમાપ્ત